

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobce: **P. O.**, zast. JUDr. Milošem Jirmanem, advokátem se sídlem Nádražní 600/21, Žďár nad Sázavou, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 11. 2014, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 5. 10. 2016, č. j. 41 Ad 8/2015 - 91,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Včas podanou kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl shora označený rozsudek Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), jímž byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 11. 2014, č. j. X, jímž žalovaná zamítla námitky proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 20. 12. 2013, č. j. X. Posledně zmíněným rozhodnutím byla zamítnuta stěžovatelova žádost o starobní důchod. Stěžovatel tuto žádost podal, jelikož má za to, že mu vznikl nárok na starobní důchod v 55 letech věku po odpracování 10 let v zaměstnání zařazeného do pracovní kategorie I. AA.

[2] Žalovaná se ve svém rozhodnutí zaměřila na období let 1981 až 1991, kterého se týkaly námitky. Nesouhlasila s tvrzením, že stěžovatel od roku 1981 do února 1991 pracoval jako horník-dělník v I. pracovní kategorii, jelikož od 1. 3. 1981 měl sjednán druh práce řidič-figurant, jejíž výkon by zařazen do II. pracovní kategorie. Žalovaná vycházela z evidenčních listů důchodového zabezpečení a uvedla, že stěžovatel získal v I. pracovní

kategorii (tj. I. AA a I. A dohromady) 4 roky a 150 dnů pojištění, ve II. pracovní kategorii 7 let a 159 dnů doby pojištění a ve III. pracovní kategorii celkem 22 roků a 13 dnů. Žalovaná shrnula, že stěžovatel pro vznik nároku na tzv. hornický důchod získal jen 4 roky a 150 dnů v preferovaném zaměstnání v I. pracovní kategorii a nesplnil tak zákonné podmínky pro jeho přiznání.

[3] Krajský soud vyslechl svědky, stěžovatelovy spolupracovníky z let 1981 až 1991, jelikož stěžovatel zpochybňoval správnost údajů v evidenčních listech, z nichž vyšla žalovaná. Krajský soud v rámci dokazování zjistil, že v uvedeném období stěžovatel pracoval nejen jako figurant, ale že jeho hlavní pracovní činností byla funkce řidiče. Stěžovatel každodenně přijížděl pro auto do garáže, vyzvedl pracovní pomůcky a příslušné pracovníky, odvezl je na důl, kde společně s měřičem a figurantem sjížděl pracovat do podzemí, a to v průměru tři dny v týdnu. Stěžovatel přijížděl na pracoviště v hlubinném dole kolem deváté hodiny ranní a vyfáral po čtyřech až pěti hodinách na povrch a zbytek pracovní doby trávil buďto na povrchu, nebo odjížděl s vozidlem odvézt spolupracovníky a nástroje.

[4] Krajský soud shledal, že část pracovní doby stěžovatel každodenně pracoval jako řidič, část pracovní doby jako figurant. Jako figurant v podzemí působil tři dny v týdnu, to však v průměru čtyři hodiny denně. V podzemí tak nestrávil celou pracovní dobu, ale jen její část. Pracovní činnost stěžovatele tak nemohla být zařazena do I. kategorie, jelikož dva dny v týdnu vykonával práci na povrchu a navíc i část pracovních dnů, kdy pracoval v podzemí, pracoval též jako řidič.

[5] Žalobu soud zamítl jako nedůvodnou dle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

II. Obsah kasační stížnosti

[6] Stěžovatel namítl, že krajský soud pochybil, když i přes výpovědi svědků deklaroval správnost údajů v evidenčních listech důchodového zabezpečení. Je sice pravda, že stěžovatel tyto evidenční listy podepisoval, což však jejich obsah nečiní správným. Již před krajským soudem vysvětlil, že se nezamýšlel nad tím, co podepisuje, a je zcela reálné, že manuální zaměstnanec se neorientoval ve složité problematice souběhu pracovních kategorií a spolehl se na správnost údajů sestavených tehdejším zaměstnavatelem.

[7] Bez ohledu na potvrzení evidenčních listů důchodového zabezpečení podpisem měla žalovaná při rozhodování provést i jiné důkazy. Nelze vycházet pouze z obsahu evidenčních listů, ale v případě jejich zpochybnění je zapotřebí zabývat se charakterem skutečně vykonávané práce a nelze mechanicky převzít její zařazení do pracovní kategorie, jak je provedl zaměstnavatel.

[8] Krajský soud sice provedl důkazy svědeckými výpověďmi, ale dospěl k chybnému závěru, že stěžovatel měl hlavní pracovní zařazení jako řidič. Stěžovatel byl možná u tehdejšího zaměstnavatele jako řidič veden, ve skutečnosti však vykonával práci v podzemí ve stejném rozsahu jako svědci a navíc je vozil na pracoviště v hlubinném dole a zpět. Krajský soud postupoval nesprávně, když naplnění desetileté doby dle § 21 odst. 1 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném k 31. 12. 1995 (dále jen „zákon o sociálním zabezpečení“), hodnotil podle počtu odfáraných hodin, nikoli podle

počtu odpracovaných směn. Pro zařazení do pracovní kategorie je podstatná převažující činnost, nikoli přípravné práce jako je doprava na pracoviště hlubinného dolu, přeprava nářadí apod. Stěžovatel odpracoval v podzemí uranových dolů tři až čtyři směny v každém kalendářním týdnu. V letech 1981 až 1991 takto pracoval jako figurant v uranových dolech a s připočtením doby od 4. 2. 1991 do 31. 12. 1992 v uranových dolech DIAMO splnil zákonné podmínky pro přiznání tzv. hornického důchodu.

[9] Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalované

[10] Žalovaná ve svém vyjádření poukázala na to, že evidenční listy důchodového zabezpečení stěžovatel podepsal. Uvedla, že jestliže stěžovatel před započetím směny přivezl na šachtu pracovníky a společně s nimi sfáral, neznamená to, že sfáráním je naplněna činnost pracovníka v pracovní kategorii I. AA – uran. Pokud by měla žalovaná vyhovět námitce stěžovatele a zhodnotit dobu výkonu povolání řidič-figurant v preferované kategorii se stálým pracovištěm pod zemí, dopustila by se diskriminace vůči pojištěncům, kteří potřebnou dobu pojištění v pracovní kategorii I. AA prokazatelně dosáhli. Žalovaná proto navrhla kasační stížnost zamítnout.

IV. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[11] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Stěžovatel je v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Důvod kasační stížnosti odpovídá důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zároveň zkoumal, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[12] Stěžovatel trvá na tom, že mu vznikl nárok na starobní důchod, jelikož má za to, že splnil podmínky § 21 odst. 1 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení. Tvrdí, že odpracoval v zaměstnání I. pracovní kategorie v podzemí uranových dolů více než 10 let.

[13] Ust. § 21 odst. 1 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení je možné aplikovat na základě § 74 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném v rozhodné době (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“).

[14] Dle § 74 zákona o důchodovém pojištění platí: „*Nároky na snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod podle předpisů platných před 1. lednem 1996 po odpracování stanovené doby zaměstnání v I. pracovní kategorii nebo v I. (II.) kategorii funkcí zůstávají zachovány do 31. prosince 2018. Snížená věková hranice pro vznik nároku na starobní důchod se přitom považuje pro účely tohoto zákona za důchodový věk.*“

[15] Podle § 21 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení platilo: „*Občan má nárok na starobní důchod, jestliže byl zaměstnán nejméně 25 roků a dosáhl věku aspoň*

a) 55 let, byl-li zaměstnán nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. a) nebo nejméně 10 roků v takovém zaměstnání v uranových dolech,
b) 55 let, byl-li zaměstnán nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b), jestliže byl z tohoto zaměstnání převeden nebo uvolněn z důvodů uvedených v § 12 odst. 3 písm. d) a e),
c) 55 let, byl-li zaměstnán nejméně 20 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b) až h),
d) 58 let, byl-li zaměstnán nejméně 20 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. i) až l), nebo
e) 60 let."

[16] Dle § 14 odst. 2 písm. a) a b) zákona o sociálním zabezpečení platilo: „*Do I. pracovní kategorie jsou zařazena zaměstnání, v nichž se vykonávají soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně práce rizikové, při kterých dochází k častým a trvalým poruchám zdraví pracujících působením škodlivých fyzikálních a chemických vlivů, a to*
a) zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech,
b) ostatní zaměstnání v hornictví vykonávaná pod zemí v hlubinných dolech".

[17] Jak již Nejvyšší správní soud uvedl, a to např. v rozsudku ze dne 30. 10. 2008, č. j. 4 Ads 38/2008 - 40 (všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz), zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví, která se vykonávala pod zemí v hlubinných dolech, se od 1. 7. 1982 zákonem č. 73/1982 Sb. rozdělila do dvou skupin, na které se váže v důchodovém zabezpečení rozdílný rozsah zvýhodnění. Jde o:

- zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech [§ 14 odst. 2 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení, tzv. I. AA pracovní kategorie] a

- ostatní zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví vykonávaná pod zemí v hlubinných dolech [§ 14 odst. 2 písm. b) zákona o sociálním zabezpečení, tzv. I. A pracovní kategorie].

[18] Nejvyšší správní soud konstatuje, že k tomu, aby stěžovatel splnil podmínky v § 21 odst. 1 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení, jehož se v kasační stížnosti dovolává, musel by vedle délky zaměstnání minimálně 25 let a dosažení věku 55 let splnit i podmínku nejméně 15leté délky zaměstnání v pracovní kategorii I. AA nebo 10leté délky zaměstnání v kategorii I. AA v uranových dolech (I. AA – uran).

[19] Podle evidenčních listů důchodového zabezpečení byl stěžovatel zaměstnán v kategorii I. AA celkem 697 dní v období od 4. 2. 1991 do 31. 12. 1992, jde o zaměstnání v podniku DIAMO, st. p., o. z. GEAM Dolní Rožínka. Stěžovatel rozporoval správnost evidenčních listů, které se týkaly období od roku 1981 do února 1991. Pro toto období neměl své zaměstnání v evidenčních listech zařazeno do pracovní kategorie I. AA. Stěžovatel před krajským soudem správnost údajů o pracovní kategorii v evidenčních listech zpochybňoval a krajský soud se tak v rámci dokazování zabýval tím, jakou pracovní činnost stěžovatel vykonával (k možnosti přezkumu údajů v evidenčním listu důchodového zabezpečení srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 6. 2013,

č. j. 4 Ads 8/2013 - 31, kde šlo o věc, v níž Krajský soud v Hradci Králové v řízení v rámci dokazování zkoumal správnost zařazení zaměstnání do pracovních kategorií v evidenčním listu).

[20] Nejvyšší správní soud konstatuje, že krajský soud nepřistupoval k evidenčním listům důchodového zabezpečení pouze formálně, ale na základě svědeckých výpovědí a výpovědi samotného stěžovatele zjišťoval okolnosti výkonu stěžovatelova zaměstnání ve sporném období let 1981 až 1991.

[21] Okolnost, že stěžovatel evidenční listy důchodového zabezpečení podepsal, nepovažuje Nejvyšší správní soud pro nynější případ za určující, podstatné je zde naopak zjištění o povaze zaměstnání stěžovatele.

[22] Nejvyšší správní soud nesouhlasí s kasační námitkou, že krajský soud na základě provedeného dokazování dospěl k nesprávným právním závěrům. Krajský soud se zaměřil na hodnocení, zda stěžovatel mezi roky 1981 a 1991 vykonával v rámci svého zaměstnání v průběhu kalendářního měsíce převážně práce pod zemí v hlubinných dolech. Lze poznamenat, že § 14 odst. 2 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení se vztahuje k zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, součástí podmínek dle tohoto ustanovení je tedy i to, že jde o stálé pracoviště pod zemí. Byť se krajský soud ke stálému pracovišti nevyjadřoval, z jeho závěru, že stěžovatel vykonával zejména funkci řidiče na povrchu a v dole pracoval jen v průměru tři dny v týdnu, a to jen čtyři hodiny, vyplývá, že § 14 odst. 2 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení nebyl naplněn.

[23] Nejvyšší správní soud konstatuje, že ve věci není sporu o tom, že stěžovatel ve svém zaměstnání v posuzovaném období působil jednak jako řidič, jednak jako figurant. Sporným je rozsah, v jakém působil jako figurant a v jakém působil jako řidič, a zejména zda v průběhu kalendářního měsíce převážně vykonával práce v dole jako figurant.

[24] Dle dohody o změně sjednaných podmínek pracovní smlouvy stěžovatel od 1. 3. 1981 pracoval jako řidič-figurant. Co se týče skutkových zjištění, z dokazování před krajským soudem vyplynulo, že stěžovatel v letech 1981 až 1991 u organizace Uranový průzkum Liberec, závod IV., Nové Město na Moravě, pracoval v podzemí vždy tři dny v týdnu (v pondělí, úterý a pátek), zbylé dva dny pracoval na povrchu. To před soudem uvedl stěžovatel. Rovněž RNDr. Z. B., spolupracovník stěžovatele, uvedl, že stěžovatel pracoval tři dny v dole a zbývající dny na povrchu. Před krajským soudem vypovídal i Ing. I. F., další stěžovatelův spolupracovník. K figurantům uvedl, že jeden měřič s jedním figurantem pracovali výlučně na povrchu a ostatní figuranti pracovali v dole třikrát až čtyřikrát v týdnu. Nejvyšší správní soud konstatuje, že sám stěžovatel jasně uvedl, že pod zemí pracoval tři dny v týdnu, které přesně specifikoval (pondělí, úterý, pátek), a v počtu dní se shodl s RNDr. B. Ing. F. hovořil sice o tom, že figuranti byli v dole třikrát až čtyřikrát v týdnu, hovořil však obecně o figurantech, lze tak vyjít z konkrétnějších výpovědí stěžovatele a RNDr. B., které se vztahovaly přímo ke stěžovateli a z nichž vyplynulo, že u stěžovatele šlo o tři dny do týdne.

[25] Svědek RNDr. B. se vyjádřil k průběhu dní, kdy stěžovatel sfáral do dolu. Uvedl, že stěžovatel ráno vyzvedl auto v garáži, přijel k podniku, kde naložil pomůcky, měřiče

a figuranta, a odjel s nimi na šachtu, což bylo kolem 9. hodiny, někdy i dříve. Mezi 13. a 14. hodinou pak vyfárali. Pracovní směna byla osmihodinová, jak vypověděl Ing. F. Jelikož si RNDr. B. vybavil více detailů ve vztahu ke dnům, kdy stěžovatel pracoval pod zemí, nelze krajskému soudu nic vytýkat, když při určení, jak dlouho byl stěžovatel pod zemí (čtyři až pět hodin mezi 9. a 13. až 14. hodinou), vycházel z výpovědi tohoto svědka, a nikoli z výpovědi Ing. F., který uvedl, že v podzemí býval se stěžovatelem tak pět až šest hodin.

[26] Nejvyšší správní soud konstatuje, že i ve dnech, kdy stěžovatel pracoval v dole, vykonával též funkci řidiče. Za situace, kdy stěžovatel působil jako řidič a dále jako figurant, lze souhlasit s hodnocením krajského soudu, který s ohledem na podmínky nynější věci zjišťoval, jakou část pracovní doby v rámci měsíce stěžovatel vykonával práci řidiče, resp. práci na povrchu, a jakou část jako figurant v podzemí. Jelikož i ve dnech, kdy pracoval v dole, vykonával též práci řidiče, jeví se jako přiléhavé hodnotit, jaký čas z pracovní doby strávil v podzemí a jaký při pracovních činnostech na povrchu.

[27] Krajský soud zjistil, že stěžovatel pracoval v podzemí tři dny v týdnu a ve dnech, kdy pracoval v podzemí, zde trávil 4 až 5 hodin, a zbytek pracoval na povrchu (jako řidič). Ze 40hodinového týdne tak v podzemí nepracoval v průběhu kalendářního měsíce převážně v dole, kde trávil 12 až 15 hodin. To lze přenést i na měsíc, jelikož týdenní rytmus stěžovatelovy práce byl stejný v průběhu měsíce. Jednou z podmínek § 14 odst. 2 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení je, že musí jít o zaměstnání, kde se „*v průběhu kalendářního měsíce převážně*“ vykonávají práce v hornictví v hlubinných dolech. Nejvyšší správní soud tak konstatuje, že již z tohoto důvodu stěžovatel neuspěl se svými kasačními námitkami, v jejichž rámci argumentoval, že podmínky daného ustanovení splnil.

[28] Pro účely nynější věci se tak Nejvyšší správní soud nemusí vyjadřovat k tomu, zda u stěžovatele, který působil též jako figurant, šlo o zaměstnání se stálým pracovištěm v podzemí [srov. § 14 odst. 2 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení], když dle výpovědi Ing. F., který se obecně vyjadřoval k figurantům, na pracovišti stěžovatele figuranti pracovali jak v dole, tak na povrchu, a když stěžovatel jako řidič pracoval na povrchu. Tuto otázku krajský soud nehodnotil.

[29] Lze tak shrnout, že ve sporném období od roku 1981 do února 1991 nebylo prokázáno, že by stěžovatel vykonával zaměstnání pracovní kategorie I. AA v uranových dolech. Dle evidenčního listu důchodového zabezpečení vykonával zaměstnání v kategorii I. AA od 4. 2. 1991 do 31. 12. 1992 v celkové délce 697 dní (jde o pracoviště v Dolní Rožínce, kam stěžovatel v roce 1991 přešel), což však na vznik nároku na starobní důchod dle § 21 odst. 1 písm. a) zákona o sociálním zabezpečení nestačí. U stěžovatele nebyla splněna doba zaměstnání v pracovní kategorii I. AA ani dle § 174 zákona o sociálním zabezpečení.

V. Závěr a náklady řízení

[30] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, proto ji dle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez jednání, jelikož § 109 odst. 2 s. ř. s. takový postup předpokládá.

[31] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 60 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti procesně úspěšný, nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení. Žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení s ohledem na § 60 odst. 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. srpna 2017

JUDr. Radan Malík
předseda senátu